

УТВЪРДИЛ:

28.4.2026 г.

X ИНЖ. ЕКАТЕРИНА АСЕНОВА

Подписано от: EKATERINA IVANOVA ASENOVA

ЕКАТЕРИНА АСЕНОВА

Изпълнителен директор

**ГОДИШЕН ДОКЛАД
ЗА ДЕЙНОСТТА НА
ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ
„ГЛАВНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ТРУДА“
ПРЕЗ 2025 г.**

София, м. април 2026 г.

I. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ В ДЕЙНОСТТА НА АГЕНЦИЯТА

Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ (ИА ГИТ) е специализиран контролен орган към министъра на труда и социалната политика за осъществяване на цялостния контрол по спазване на трудовото законодателство във всички отрасли и дейности в Република България. Този контрол се осъществява самостоятелно или във взаимодействие с други държавни администрации и със съдействието на организациите на работниците и служителите и на работодателите.

Дейността и целите на ИА ГИТ са съобразени и доразвиват целта на социалната политика на Правителството на Република България, реализирана чрез изпълнение на „Дейности за справяне с недекларирания труд и повишаване на социалната сигурност“ от Стратегия по заетостта на Република България, 2021 - 2030 година (приета от Министерския съвет с Решение № 515/15.07.2021 г. и изменена с Решение на Министерския съвет № 368/02.06.2022 г.).

Планираните мерки за реализация от Инспекцията по труда са съобразени и със Стратегически приоритет № 3: „Подобряване на качеството и сигурността на труда“ и Стратегически приоритет № 18: „Участие в процесите на вземане на решения в международни организации, развитие на международно и двустранно сътрудничество и реализиране на международно-правните стандарти в трудовата и социалната област“ от Стратегическия план на Министерството на труда и социалната политика, 2022 – 2025 г. (утвърден със Заповед № РД 01 154/20.05.2022 г.).

Дългосрочните приоритети в дейността на ИА ГИТ са заложи в Стратегическия план на Агенцията за периода 2022 г. – 2025 г. Визията за успешно функциониращ пазар на труда, основан на адекватна и законосъобразна регулация на трудовите отношения, е отразена в стратегическата цел на Агенцията „Гарантиране качеството на дейността на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“, която се постига чрез реализиране на следните пет оперативни цели:

- ✓ Осъществяване на ефективен контрол относно спазване на законодателството в областта на труда, държавната служба, трудовата мобилност и трудовата миграция и защита на трудовите права на уязвими групи работещи.
- ✓ Повишаване на информираността на заинтересованите страни за ползите от декларирания труд и спазване на изискванията на трудовото законодателство.
- ✓ Повишаване на административния капацитет на Агенцията и квалификацията на служителите.
- ✓ Повишаване на общественото доверие в Инспекцията по труда.
- ✓ Осъществяване на активна международна дейност.

Дейността на ИА ГИТ традиционно се основава на превенция и публичност при инспектирането на труда, сътрудничество с институции, със социални партньори и с неправителствени организации. Установените традиции в това направление оказват положителна роля в борбата с проявите на недекларирания труд и повишаване на социалната сигурност за работещите в Р България.

Планираните приоритети в инспекционната дейност на ИА ГИТ през 2025 г. бяха насочени към:

- ✓ осъществяване на контрол по изпълнение на задълженията за осигуряване на здраве и безопасност при работа и законосъобразното възникване и осъществяване на трудовите правоотношения при извършване на строителни и монтажни работи;

- ✓ осъществяване на контрол по изпълнение на задълженията за осигуряване на здраве и безопасност при работа и законосъобразното възникване и осъществяване на трудовите правоотношения в икономически дейности „Растениевъдство“ и „Животновъдство“, включително при наемане на работници за извършване на краткотрайна сезонна селскостопанска работа;
- ✓ осъществяване на контрол в предприятия с рискови производства и дейности;
- ✓ осъществяване на контрол по спазване на минималните изисквания за защита на работещите от съществуващи и потенциални рискове за здравето и безопасността при експозиция на химични агенти и канцерогени или мутагени при работа;
- ✓ осъществяване на контрол по спазване на законодателните изисквания във връзка с полагане на труд от чужденци – граждани на трети държави на територията на Р България; командироване и изпращане на работници в рамките на предоставяне на услуги; регистрационни режими и дейност на посреднически фирми, предприятия, осигуряващи временна работа и предприятия-ползватели в Р България;
- ✓ осъществяване на контрол по спазване на законодателните изисквания при предоставяне на работна сила с акцент върху законосъобразното възникване на трудовите правоотношения, изплащането на възнагражденията и разпределението на работното време, както и на разрешителните режими, свързани с наемане на работа, в това число и по изпълнение на служебните правоотношения;
- ✓ осъществяване на контрол по спазване на законодателните изисквания за организация на дейността по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, безопасността на работното оборудване и технологичните процеси и хигиена на труда.

Чрез дейността си през 2025 г. Инспекцията по труда постигна заложените в годишния план конкретни мерки, като акцентира върху съществените рискове и социално значими проблеми в областта на труда през годината.

II. АНАЛИЗ НА ИНСПЕКЦИОННАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2025 Г.

Инспекционната дейност на контролните органи на ИА ГИТ през 2025 г. беше насочена към реализиране на оперативна цел № 1 от Стратегическия план на Агенцията: „Осъществяване на ефективен контрол относно спазване на законодателството в областта на труда, държавната служба, трудовата мобилност и трудовата миграция и защита на трудовите права на уязвими групи работещи“.

Извършени проверки

През 2025 г. от контролните органи на Агенцията са извършени общо 49 660 бр. проверки, с което е постигнат планираният брой инспекции за годината.

С цел проследяване ефективността на контролната дейност е извършен последващ контрол относно изпълнението на 57,6% от дадените и влезли в сила задължителни предписания, като е установено, че 98,9% от тях са изпълнени. Тези данни показват висока степен на ефективност на осъществяваната от ИА ГИТ контролна дейност.

През 2025 г. са проверени 41 859 бр. предприятия, от които 3846 бр. за първи път. Проверените предприятия през годината, които са собственост на чужди граждани

или с чуждестранно участие са 864 бр., като техния брой се запазва в същия порядък, както предходната година.

През 2025 г. са извършени 5626 бр. проверки, в т.ч. и извън работното време на Инспекцията по труда в обектите на контрол с висок риск за полагане на труд (предимно търговски обекти и питейни заведения) от лица, работещи без трудов договор. Част от тези проверки са извършени в тъмната част на денонощието.

Заетите лица в проверените през годината предприятия са 1 886 452 бр., от които 801 039 бр. жени. В проверените предприятия е осигурена заетост на 58 675 лица с трайно намалена работоспособност, 36 854 трудоустроени лица, 77 328 пенсионери и 26 648 чужденци. Тези данни са значително по-високи в сравнение с миналата година, което отразява динамиката на трудовата заетост в страната.

Взаимодействие с други държавни контролни органи и със социалните партньори

През 2025 г. ИА ГИТ продължава установената през годините добра практика да си взаимодейства с други държавни контролни органи и със социалните партньори при изпълнение на контролните си функции по спазване на трудовото законодателство. Поддържа се добро сътрудничество, диалог и взаимодействие с различни държавни контролни органи и се работи в тясно сътрудничество с всички национално признати работодателски и синдикални организации. В края на месец май 2025 г. бе преподписано Споразумение за сътрудничество с национално представителните организации на работниците и служителите – Конфедерацията на независимите синдикати в България и Конфедерацията на труда „Подкрепа“, чийто гарант е министърът на труда и социалната политика. Този механизъм за взаимодействие е гъвкав и се осъществява чрез различни способи като обмен на информация, срещи, оказване на съдействие и др. и отразява разбирането на страните, че чрез добрия социален диалог се разрешават проблемите и се намират решения на споровете, като се намалява и негативното влияние на социалните конфликти. Чрез социалното партньорство и диалог в предприятията се намират на най-правилните и взаимноизгодни решения на проблемите в сферата на здравословни и безопасни условия на труд и се предотвратява появата на социално напрежение в тях.

През годината контролните органи на ИА ГИТ са извършили общо 1939 бр. проверки, в които участие са взели и представители на работещите от изградените комитети/групи по условия на труд в проверените предприятия, а в 186 бр. проверки участие са взели представители на синдикални организации. При извършения от инспекторите контрол не са докладвани от страна на синдикатите и представителите на КУТ/ ГУТ пречки за тяхното участие в проверките, а по-скоро се наблюдава висока степен на активност и съдействие чрез предоставяне на информация и предложения за подобряване на условията на труд. Добрият социален диалог и сътрудничество в предприятията е довел до постигане на взаимноизгодни за страните резултати, което е намалило и социалното напрежение в тях.

Въпреки това през 2025 г. все още остава проблемът (предимно в по-малките предприятия) с формалното учредяване и функциониране на групите по условия на труд, обусловен от неосъзнатата роля на тези структури за намиране на адекватни решения на проблеми, касаещи осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд.

Данните от контролната дейност през 2025 г. показват, че комитети или групи по условия на труд (КУТ/ГУТ) са изградени в 12 574 бр. от проверените 31 685 предприятия с повече от един зает. Следва да се има предвид, че Законът за здравословни и безопасни условия на труд освобождава от това задължение работодателите с до 5 наети лица. През годината е установено, че в 556 предприятия, имащи задължение да учредят КУТ/ГУТ, не е изпълнено това изискване на закона.

Контролните органи на ИА ГИТ поддържат добро сътрудничество и взаимодействие с другите държавни контролни органи, във връзка с осъществяването на контролната дейност. Най-често се обменя информация и се търси съдействие за постигане целите на контрола. През изминалата година бяха реализирани общо 2175 бр. съвместни проверки с органите на Министерство на вътрешните работи (МВР), Националния осигурителен институт (НОИ), Национална агенция за приходите (НАП), Регионална инспекция по околната среда и водите (РИОСВ), Българска агенция по безопасност на храните (БАБХ), Изпълнителна агенция „Автомобилна администрация“ (ИА АА) и други. Най-много от тези проверки са извършени в предприятия от сухопътния транспорт, търговията, хотелиерството и ресторантьорството.

Взаимодействието с органите на МВР е търсено в случаите, когато работодателите и/или самите работници и служители отказват да съдействат на инспекторите по труда във връзка с упражняването на контрола, при опити да се прикрие полагането на нерегламентиран труд, изразяващи се в отказ за писмено деклариране на факти и обстоятелства или чрез създаване на невъзможност за осъществяване на контакт с конкретен работодател или с негов представител. Осъществен е съвместен контрол в 1515 бр. проверки.

Съвместните проверки с контролните органи на НАП през 2025 г. са 1076 бр. Сътрудничеството между двете институции е насочено към установяване и превенция на недеklarираната заетост, заплащането на труда и организацията на работното време. Този вид инспектиране е най-активно при работодатели от хотелиерския и ресторантьорския бранш, търговията и др.

Съвместната контролната дейност с органите на ИА АА през годината е във връзка с общоевропейска инспекционна кампания за проверки на товарния и пътнически автомобилни транспорт по инициатива на Европейската мрежа на службите на Пътна полиция – ROADPOL и Европейския орган по труда – ELA. Инспекторите по труда са участвали в 831 бр. съвместни проверки на територията на цялата страна.

Взаимодействието с контролните органи на НОИ традиционно се извършва в две направления: във връзка с трудовия травматизъм и по повод установяване на действителното полагане на труд от осигурени лица, ползватели на различни парични обезщетения от страна на държавата. Това взаимодействие спомага за преустановяване на случаите, в които се създават фиктивни осигурителни права, без да е налице реално престирание на труд, с цел злоупотреба с тези обезщетения. Извършените проверки през 2025 г. с контролните органи на НОИ са 488 бр.

В рамките на своите компетенции, инспекторите по труда извършиха 138 бр. съвместни проверки с представители на РИОСВ в предприятия с нисък или висок рисков потенциал, по реда на Закона за опазване на околната среда. Акцент в този контрол беше поставен върху безопасната експлоатация на съоръженията, в които са налични опасни вещества.

От съществено значение е и съвместната контролна дейност със служба КОС към МВР във високорисковите предприятия, съхраняващи взривни вещества.

Административното сътрудничество с други държавни контролни органи, осъществявано при обмен на информация, данни и правомощия, допринасят за по-бързото и ефективно реализиране на контролните функции на ИА ГИТ. Съвместните проверки се оказват ефективен инструмент за постигане на заложените цели за подобряване прилагането на трудовото законодателство и превенция на нарушенията му.

Констатирани нарушения

В резултат на извършените проверки през 2025 г. са констатирани общо 189 576 бр. нарушения по спазване изискванията на трудовото законодателство, трудовата

миграция и трудовата мобилност и държавната служба. Разпределението на нарушенията по основни групи е както следва:

- ✓ нарушения на нормативните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд (ЗБУТ) – 100 618 броя;
- ✓ нарушения на нормативните изисквания, регламентиращи трудовите правоотношения (ТПО) – 87 675 броя;
- ✓ нарушения на нормите за насърчаване на заетостта, трудовата миграция и трудовата мобилност – 1034 броя;
- ✓ нарушения на нормите, свързани с държавната служба – 249 броя.

Принудителни административни мерки

За отстраняване на констатираните нарушения контролните органи на ИА ГИТ са приложили 182 084 бр. принудителни административни мерки, в т.ч. 170 264 бр. задължителни за изпълнение предписания на работодателите с кратки срокове за отстраняване на допуснатите нарушения. Спрените машини, съоръжения, работни места и участъци са 970 бр. От работа са отстранени 96 лица поради липса на изискващата се за упражняваната дейност квалификация или незапознати с правилата за здравословни и безопасни условия на труд. Въведени са 25 бр. специални режими за безопасна работа при сериозна и непосредствена опасност за живота и здравето на работещите в случаите в които е било невъзможно прилагането на мярката „спиране“, по реда на чл. 404, ал. 1, т. 3 от Кодекса на труда.

Спирането на необезопасени машини, съоръжения и работни места е мярка, която се прилага при пряка заплаха за живота и здравето на работещите. Този вид нарушения много често се оказват причина за допуснатите трудови злополуки, водещи до увреждане на здравето и дори до летален изход. И през 2025 г. най-често тази мярка е прилагана на строителните обекти – 797 пъти.

Контрол по спазване на нормативните изисквания при осъществяване на трудовите правоотношения

Анализът на контролната дейност, свързана със спазване на нормативните изисквания при осъществяване на трудовите правоотношения показва, че големите и средните предприятия от всички икономически дейности, осъществяват дейността си в съответствие с разпоредбите на КТ и нормативните актове по неговото прилагане. Значителна част от установените нарушения при осъществяване на трудовите правоотношения са констатирани в малките предприятия и в микропредприятията, особено в тези предприятия, в които се извършва проверка за първи път. Като причини за допускане на тези нарушения могат да бъдат посочени пропуски при познаването и прилагането на нормативната уредба, регулираща трудовите правоотношения поради неподготвеност на кадрите в областта на човешките ресурси; недостатъчен финансов ресурс и средства, и стремеж за осигуряване на рентабилност чрез ограничаване на разходите.

При извършените 49 660 бр. проверки през 2025 г. са установени общо 87 675 бр. нарушения на нормите, регулиращи трудовите правоотношения.

Най-голям брой нарушения са констатирани в икономически дейности: „Търговия на дребно“ (18 915 бр.); „Ресторантьорство“ (14 577 бр.); „Растениевъдство“ (4572 бр.); „Строителство на сгради“ (4479 бр.); „Сухопътен транспорт“ (3509 бр.); „Специализирани строителни дейности“ (3244 бр.) и „Производство на облекло“ (3181 бр.).

От констатираните нарушения в областта на трудовите правоотношения с най-висок дял са нарушенията, свързани със заплащането на труда – 19 604 бр.

Инспекторите по труда при осъществяване на своите законови правомощия са установили нарушения, свързани с цялостно или частично неизплащане на трудовите възнаграждения на работниците и служителите за извършената от тях работа, както и заплащане на трудовите им възнаграждения, извън договорения в трудовия договор срок. Нарушенията, свързани със заплащането на труда, се отнасят и до неизплащане на последното трудово възнаграждение и на дължимото обезщетение за неизползван платен годишен отпуск при прекратяване на трудовото правоотношение или на друг вид обезщетение, в зависимост от основанията за прекратяване. Често се установяват и нарушения, свързани с неизплащане (неначисляване) на допълнително възнаграждение за положен нощен, извънреден и на официални празници труд. Този вид нарушения са констатирани най-вече в предприятията от икономическите дейности „Търговия на дребно“, „Ресторантьорство“, „Производство на облекло“, „Растениевъдство, животновъдство и лов“ и „Сухопътен транспорт“.

Данните през 2025 г., сочат установена забава в изплащането на трудови възнаграждения в 366 предприятия, чийто размер възлиза на 9 млн. лв. В резултат на предприетите действие и на приложените законови механизми от страна на Инспекцията по труда на работниците и служителите са изплатени над 4,4 млн. лв.

Правомощието на Инспекцията по труда да инициира откриване на производство по несъстоятелност и да подава иски за откриване на производство по несъстоятелност срещу работодатели, забавили изплащането на възнагражденията на най-малко една трета от своите работници и служители повече от два месеца, има за цел по справедлив начин да удовлетвори ошетените работници и служители. В тази връзка през 2025 г. ИА ГИТ е подала 16 иски молби. В резултат на предприетите действия общо 11 дружества са обявени в несъстоятелност, а едно от тях е с открито производство по несъстоятелност, което дава възможност на работниците и служителите им да се обърнат към Фонда за гарантирани вземания на работниците и служителите при несъстоятелност на работодателя. По останалите пет иски молби предстои произнасяне на съда.

На следващо място през 2025 г. се нареждат нарушенията, свързани с възникването на трудовите правоотношения – 15 442 бр. Осъщественият контрол по спазване на законодателните изисквания при предоставяне на работна сила сочи, че се запазва тенденцията, отношенията по предоставяне на работна сила, да не се уреждат като трудови. Полагането на труд от работещите лица, без да има сключен писмен трудов договор, неподаването в срок на уведомления или на електронни трудови записи до ТД на НАП или сключени договори по Закона за задълженията и договорите („граждански договори“ с определено работно място, работно време, месечно трудово възнаграждение, йерархическа подчиненост) е незаконосъобразно уреждане на трудовите правоотношения, което е нарушение както на трудовото, така и на осигурителното законодателство. През 2025 г. тези нарушения са 3688 бр.

Като характерни и най-често срещани могат да бъдат посочени следните нарушения:

- в сключените трудови договори с работниците и служителите не се съдържат необходимите данни, съгласно изискванията на чл. 66, ал. 1 от Кодекса на труда;
- не се удостоверява писмено деня на постъпване на работа;
- в издаваните от работодателите Правилници за вътрешния трудов ред, не са определени началото и краят на работния ден, в т.ч. и за работещите на непълно работно време; не е определен редът за отчитане на работното време; не е определен начинът на запознаване на работниците и служителите с поименните графици за работа при условията на въведено сумирано изчисляване на работното време;

- работодателите не осигуряват запознаване на работниците и служителите с издадения Правилник за вътрешния трудов ред и с утвърдените Вътрешни правила за работната заплата;
- работодателите не уведомяват писмено работниците и служителите за размера на платения годишен отпуск, който имат право да ползват през календарната година, включително отложен или неизползван от предходни календарни години.

С влизането в сила от 01.06.2025 г. на Наредбата за вписване в регистъра на заетостта (НВРЗ), се увеличиха подаваните от работодателите Искания по чл. 62, ал. 4 от КТ или по чл. 13, ал. 2 и ал. 3 от НВРЗ за издаване на задължителни предписания за подаване на електронен трудов запис за вписване на сключени и изменени трудови договори след пропуснат 3-дневен срок и за вписване прекратяване на трудови правоотношения с работници и служители след пропуснат 7-дневен срок.

При прекратяването на трудовите правоотношения също се допускат нарушения отнасящи се до невръчени документи, удостоверяващи прекратяването на правоотношението, забава при оформяне по надлежния ред на трудовата книжка и връщането ѝ на работниците или служителите (до 31.05.2025 г.) и неиздаване на документи, удостоверяващи данни и факти, свързани с трудовото правоотношение по писмено искане от работниците/служителите.

С най-много нарушения, свързани с възникването на трудовите правоотношения, са установени в предприятията от сектор „Строителство“ и икономически дейности „Търговия на дребно“, „Ресторантьорство“ и др.

По отношение на нарушенията, свързани с работното време (11 654 бр.), са установени пропуски, свързани най-вече с работа в условията на сумирано изчисляване на работното време. Голяма част от тези нарушения са установени в предприятията от икономически дейности „Търговия на дребно“, „Хотелиерство“ и „Ресторантьорство“, в които е въведена работа при сумирано изчисляване на работното време.

Предоставените графици за отчитане на работното време в хода на осъществените проверки, не са изготвени съгласно нормативните изисквания, а именно: в графичите не са отразени настъпилите промени при изменение на работната сила; често графичите не са утвърдени от работодател; графичите не се съхраняват 3 години след изтичане на периода за сумирано изчисляване на работното време; в правилниците за вътрешния трудов ред не е определен редът и начинът за запознаване на работниците и служителите с утвърдените графици и не се запознават с графика, преди започване на работа по него; допуска се работещите да полагат труд повече от 12 часа на работна смяна; възлага се работа през две последователни работни смени, което нарушава междудневната и седмичната почивка; графичите не съответстват на действително положения от работниците труд и др. Това води до ощетяване на работниците и служителите по отношение на заплащане на труда, така и по отношение на размера на осигурителните вноски.

Контрол по спазване на нормативните изисквания за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд

Установените нарушения на нормите, регламентиращи осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд за работещите през 2025 г. са 100 618 бр., като техният относителен дял е 53,1% от всички нарушения. Този дял се увеличава с 1 процентен пункт спрямо резултатите през 2024 г. Разпределението на нарушенията в областта на осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд в обектите на контрол е, както следва:

- ✓ по организация и управление на дейността за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд – 61 991 бр.;

- ✓ по безопасност на работното оборудване и технологичните процеси – 26 462 бр.;
- ✓ по хигиена на труда – 12 165 бр.

Най-голяма е групата на нарушенията по организация и управление на дейността за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд. В тази група преобладават нарушения, свързани с провеждане и документиране на обученията и инструктажите на персонала (14 481 бр.) и с вътрешните нормативни актове по ЗБУТ (10 071 бр.). Най-много нарушения от тази група са установени в сектор „Строителство“ и в икономически дейности „Търговия на дребно“, „Ресторантьорство“ и „Растениевъдство, животновъдство и лов“.

Извършването на оценка на риска е базов елемент за организацията и управлението на дейността по осигуряване на ЗБУТ в предприятията. Отчитайки това, оценката на риска остава един от най-важните аспекти на контролната дейност в областта на здравословните и безопасни условия на труд, като се проверява не само за наличието и качеството на тази оценка, а и на изпълнението на програмите с разписани мерки за отстраняване на съществуващите рискове. Данните от инспекционната дейност през 2025 г. показват, че в 93% от всички проверени предприятия е извършена оценка на риска за безопасността и здравето на работещите. Предприятията с утвърдена програма и предприети мерки за отстраняване на установените рискове по работни места представляват над 98% от предприятията, в които е извършена оценка на риска. Въпреки отчетените високи проценти, все още се констатира нарушения, свързани със съдържанието и обхвата на оценката. В своята дейност инспекторите по труда консултират работодателите за важността на качествената оценка на риска и значението ѝ за набелязване на адекватни мерки за предотвратяване и ограничаване на професионалните рискове в предприятията. Резултатите от контрола показват, че за съжаление не всички работодатели осъзнават, че само адекватното управление на риска води до подобряване на условията на труд и до намаляване на предпоставките, водещи до трудов травматизъм.

През 2025 г. се запазва тенденцията работодателите да разчитат на службата по трудова медицина (СТМ) да изготвя сама оценката на риска и друга документация, свързана със здравословните и безопасни условия на труд, тъй като същата разполага с необходимия квалифициран персонал и експертиза. И през отчетната година е установено, че не всички работодатели изпълняват законовото си задължение да осигурят обслужване на своите работещи от СТМ. Резултатите от контрола показват, че в 6,5% от проверените предприятия няма осигурено такова обслужване.

На следващо място са установените нарушения в областта на безопасността на работното оборудване и технологичните процеси, които макар и да не са с най-голям относителен дял, са най-честата предпоставка за злополуки на работното място. Най-висок относителен дял са констатираните нарушения на нормите по електробезопасност, които представляват 30% от всички нарушения в тази група, следвани от нарушенията на изисквания за безопасна работа на височина – над 11% и липса на предпазни устройства – 6 %.

На трето място в групата нарушения по здравословни и безопасни условия на труд са тези, касаещи хигиената на труда. Най-често те са свързани с: липса на данни за измерване на факторите на работната среда; непровеждане на медицински прегледи; неосигурено санитарно-битово обслужване и осигуряване на лични предпазни средства. Най-голям дял на тези нарушения са констатирани при проверките на строителните обекти.

Работещите при условия на труд, неотговарящи на хигиенните норми и изисквания през 2025 г. са 4% от заетите по трудови правоотношения в проверените предприятия с установени данни за факторите на работната среда. Най-голям е

относителният дял на работещите при неспазени хигиенни норми и изисквания за микроклимат – 47%. На следващо място е относителният дял на работещите при наднормени нива на: шум (39%); физическо натоварване (30%); прах (12%) и химични и биологични агенти (11%). В много от случаите работещите са изложени едновременно на неблагоприятното въздействие от няколко фактора, което увеличава риска за здравето им.

В 89% от проверените през годината предприятия има функциониращи органи по безопасност и здраве при работа, които организират изпълнението на дейности, свързани със защита от професионални рискове и превенция на тези рискове. Работодателите в 342 предприятия не са определили/назначили длъжностни лица с подходящо образование и квалификация или специализирана служба за изпълнението на дейности, свързани със защитата от професионални рискове и превенция на тези рискове. Предприятия, в които е установено, че няма орган по безопасност и здраве са най-често тези, които се проверяват за първи път или извършват дейност със сезонен характер.

Резултатите от инспекционната дейност през 2025 г. показват, че 60% от проверените предприятия са изпълнили основните изисквания на Закона за здравословни и безопасни условия на труд. Изпълнението на тези изисквания показва ангажираността на работодателите към създаване на такива условия на труд, които да не доведат до професионални заболявания и злополуки при работа. Статистиката показва, че в големите предприятия в по-голяма степен се спазват основните изисквания за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд за работниците, отколкото в малките и микропредприятия.

Периодичен контрол на рискови обекти

Проверките в рисковите производства и дейности за контрол дават възможност в един сравнително кратък период от време да се проследят промените по осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд – технически и организационни в предприятията с висока степен на производствен риск. За предотвратяване на потенциалните предпоставки за възникване на производствени аварии и трудови злополуки в проверяваните обекти, при констатирани в хода на проверките нарушения на трудовото законодателство, са предприемани предвидените от закона принудителни административни мерки от инспекторите по труда.

През 2025 г. са извършени 1241 бр. проверки в 639 предприятия, подлежащи на периодичен контрол, с общ брой работещи в тях 113 907. Значителна част от обектите на периодичен контрол попадат в предметния обхват на Наредбата за предотвратяване на големи аварии с опасни вещества и ограничаване на последствията от тях. Извършени са и 73 бр. проверки, съвместно с участието на представители на други контролни органи – МОСВ, Служба КОС при МВР, както и 42 бр. с представители на синдикалните организации.

По време на тези проверки са констатирани 4059 бр. нарушения, в т.ч. 3536 бр. в областта на здравословните и безопасни условия на труд.

За отстраняване на констатираните по време на проверките нарушения са приложени 3955 броя принудителни административни мерки, в т.ч.:

- 8 бр. спрени от работа машини и съоръжения;
- 8 бр. предписания за въвеждане на специален режим за безопасна работа.

Съставените актове за установяване на административни нарушения са общо 73 бр., в т.ч. 36 бр. за нарушения по ЗБУТ.

Резултатите от проверките показват, че в предприятията от икономически дейности: „Производство на цветни метали“, „Производство на въоръжение и

боеприпаси”, „Производство на стъкло”, „Производство на керамични изделия” и „Производство на цимент, вар и гипс” работодателите са изпълнили основните изисквания на Закона за здравословни и безопасни условия на труд, в т.ч. в предприятията има изготвена оценка на риска, на база на която е утвърдена програма за минимизиране на риска.

Най-често срещаните нарушения в рисковите производства и дейности, свързани с безопасността на оборудването и условията на работа се свеждат до:

- Не се осигурява необходимата техническа безопасност на работното оборудване по време на неговото обслужване (най-често се работи при липса на предпазни устройства и ограждения, осуетяващи достъпа до опасните зони, липсват блокировки за изключване). Използва се ел. оборудване, неотговарящо на нормативните изисквания за работните зони и помещения с повишена влажност и излишък от пара, използват се осветителни инсталации и тела без необходимите елементи за съответната степен на защита в такава работна среда.
- В минните обекти не се осъществява необходимият контрол по отношение състоянието на крепежните конструкции на действащите минни изработки и не се извършва своевременно ремонт на същите, поради което на много места се експлоатират изработки с реална опасност от пропадане и затрупване на хора и техника в почти всички подземни рудници, поради липса или недостатъчен персонал за поддържането на тези съоръжения.
- В помещения с взривоопасна среда се допуска използване на инструменти, създаващи възможност за искрообразуване.
- Не се класифицират местата, където може да възникне експлозивна атмосфера по зони; липсват необходимите знаци и предупредителни надписи.
- Основен проблем за почти всички предприятия от химическата промишленост, металургията, складовете и базите за леснозапалими и горими течности е защитата от корозия на металните корпуси на технологичното оборудване, тръбопроводи, метални естакади, стоманобетонни конструкции и т.н. В голяма част от предприятията липсват разработени програми за защита срещу корозия.
- Поддържането на работното оборудване не се осъществява в съответствие с изискванията на техническата и съпроводителната документация, подценява се извършването на необходимите планови прегледи и ремонти на съоръженията, както и не се извършват необходимите периодични прегледи на машините и съоръженията.
- При дейности, включващи експозиция на няколко опасни химични агенти с еднопосочно действие, не се оценява комбинираното им действие.
- Липсва или е ниска ефективността на използваните средства за колективна защита като общообменни вентилации или аспирационни и вентилационни системи.
- На работното оборудване не са поставени всички необходими предупредителни надписи, маркировки и знаци, свързани с осигуряването на безопасност и здраве на работещите, а там, където са поставени, идентификацията не е на български език.
- Не е осигурена ефективна защита на работещите срещу риск от директен или индиректен контакт с електрически ток.
- Не се извършва ефективен контрол относно използването от работещите на осигурените лични предпазни средства.

Неспазването на технологичните изисквания за безопасност и здраве при работа от страна на длъжностните лица - ръководители на производства и специалисти, както

и от работниците, създава предпоставка за допускане на инциденти в предприятията. Всяко едно от гореизброените нарушения, с оглед на рисковия характер на съответното производство или дейност, би могло да доведе до инцидент и/или злополука със сериозни последици. В тази връзка превантивността, постигната с този контрол, аргументира извършването му.

Контрол на строителни обекти

Сектор „Строителство“ традиционно подлежи на целогодишен засилен контрол от страна на Инспекцията по труда поради установения през годините висок риск на строителните обекти както по отношение безопасността на труда, така и по отношение използване на недеklarиран труд. В рамките на този контрол през 2025 г. са извършени общо 7922 бр. проверки в 6862 предприятия, изпълняващи различни по вид и обхват строителни и монтажни работи (СМР) в проверените обекти.

При проверките на строителни обекти през годината са констатирани 35 206 бр. нарушения, като 26 192 от тях са в областта на здравословните и безопасни условия на труд, а 8871 бр. – в областта на трудовите правоотношения. В сектора все по-често се наемат граждани от трети държави поради хроничния недостиг на работна ръка, вследствие на което през годината са констатирани 142 бр. нарушения на разпоредбите, свързани със Закона за трудовата мобилност и трудовата миграция и Закона за насърчаване на заетостта.

Констатираните нарушения в областта на осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд касаят предимно създадената организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд от работодателя – 17 197 бр., като в тази група попадат нарушенията, касаещи провеждането на инструктажа и обучението на работещите по правилата за здравословни и безопасни условия на труд (3755 бр.), липсата на правила и инструкции (1471 бр.) и др. Тези нарушения са обусловени най-вече от липсата на система за провеждане на обучение или само формално издаване на удостоверение за преминато обучение, без такова реално да е проведено, както и от „неписаното правило“ работниците да се подписват в книгите за ежедневен инструктаж без реално да им бъде проведен такъв. Този извод се потвърждава и от опасното им поведение по време на изпълнение на трудовите дейности – същите се извършват без да е налице необходимата информираност, водеща до осмисляне на съществуващите реални рискове за конкретно извършваната за деня работа, подценяване на правилата за безопасна работа, в т.ч. използването на предоставените лични предпазни средства, с което се създават предпоставки за възникване на трудови злополуки.

Резултатите от контрола показват, че другият важен елемент от фирмената система за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд – оценката на риска, също е подценявана до степен на negliжиране при изпълнение на конкретните видове СМР на обекта, наред с плана за безопасност и здраве, като основополагащи документи за подобряване на безопасността и здравето при работа. Констатираните нарушения в областта на оценката на риска са 1313 бр. Не се оценява необходимата продължителност за извършване на етапите и видовете СМР, както и актуализацията на елементите на риска, при отчитане на настъпилите изменения с напредването им. Тази ситуация донякъде се обуславя от дейността на координатора по безопасност и здраве за етапа на изпълнение на строежа, който не успява да координира осъществяването на общите принципи за превантивност и безопасност при вземане на технически и организационни решения за едновременно или последователно извършване на етапите и видовете СМР. Продължава практиката координаторите, които съгласно законодателството са лица, определени от Възложителя, да са в трудови правоотношения със Строителя, което е предпоставка за възпрепятстване на обективното и ефективно осъществяване на ангажиментите му.

В областта на безопасността на труда (обезопасеността при експлоатация на оборудването, съоръженията и работните места) констатираните нарушения са 5971 бр. В тази група най-голям е броят на констатираните нарушения, свързани с обезопасяването при работа на височина – 2682 бр. Установено е, че не се предприемат необходимите мерки, в т.ч. и прилагане на колективни предпазни средства при обезопасяването на контури на етажни плочи, стълбищни рамена, площадки и технологични отвори (напр. асансьорни шахти). По отношение експлоатацията на строителните скелета също са констатирани нарушения, създаващи риск от падане от височина – необезопасени с парапети от трите си страни; преминаване между отделните нива чрез изкачване по конструкцията поради липса на специално предвидените за целта стълби; позиционирането им върху нестабилни участъци на терена и/или без поставяне на подходящи пети и др. Скелетата не се приемат от комисия, която да гарантира правилното инсталиране и функциониране и не се извършват периодични проверки за състоянието им. Друга група нарушения касаят експлоатацията на нестандартни дървени стълби, без необходимата дължина и конструктивна якост и без осигуряване на петите срещу приплъзване. Не са редки случаите на експлоатация на видимо компрометирани стълби (със счупени и/или деформирани елементи).

Друга голяма група нарушения в областта на безопасността при работа са свързани с електробезопасността на строителния обект – 1649 бр. Най-често тези нарушения са свързани с експлоатация на необезопасени и незаземени временни ел. табла, незащитени срещу механични увреждания захранващи кабели на машини и на нестандартни електрически удължители или такива, които са разположени в пешеходни зони и зони с остри ръбове на обекта, което е предпоставка за нарушаване на изолацията им, а оттам за повишен риск от попадане на работещите под опасно напрежение.

Въпреки че през годината са констатирани сравнително малък брой нарушения по обезопасяването на работата в изкопи, те не са за подценяване, тъй като затрупването от земни маси води до сериозен риск от злополуки с фатален край. Тези нарушения касаят както необезопасени изкопи с вертикални стени по-дълбоки от 1,5 м, изпълнението на които не е съобразено с устойчивостта на земните маси (изпълнени без необходимите откоси или обезопасени чрез подпори), така и случаи, при които изкопаната земна маса и строителните материали се складираат в близост до ръба на изкопа, в зоната на естественото му срутване.

В областта на хигиената на труда са констатирани 3024 бр. нарушения, предимно по осигуряването на санитарно-битовото обслужване, медицинските прегледи и използването на лични предпазни средства. Извършеният контрол показва, че в повечето случаи работодателят е осигурил лични предпазни средства, но работниците не ги използват, което е вследствие на занижения контрол както от страна на работодателя, така и от съответните длъжностни лица (технически ръководител, бригадир и т.н.), които в някои случаи с личния си пример на неизползване на личните предпазни средства „насърчават“ пренебрегването им и от работещите. Допълнителен негативен ефект се явява дефицитът на квалифициран персонал – не са рядко случаите, при които един технически ръководител отговаря едновременно за няколко обекта, което поражда огромна физическа натовареност и невъзможност за осъществяване на адекватен вътрешен контрол по безопасното изпълнение на строителните и монтажните работи на всеки обект.

Установените нарушения, касаещи законосъобразното осъществяване на трудовите правоотношения (8871 бр.), са значително по-малко от тези в областта на здравословни и безопасни условия на труд, но са не по-малко важни, тъй като ощетяват работещите и техните трудови и осигурителни права. В тази група нарушения с най-голям дял са нарушенията по възникването на трудовите правоотношения – 2233 бр., като в т.ч. са установени 1100 лица да полагат труд без трудов договор или без

предоставени документи за наличието на такъв (при установяване на лицата на обекта работодателят се опитва да стартира „изпреварваща“ процедура по регистрация на трудовия договор в Националната агенция по приходите и подписване на съответния договор с работника и представянето му при прегледа на документацията в офиса, с цел „доказване“ на съществуването на трудово правоотношение пред контролния орган).

На следващо място по брой са нарушенията по заплащането на труда – 1533 бр. През годината, след намесата на инспекторите по труда, са изплатени над 1,8 млн. лв. забавени трудови възнаграждения в строителния сектор, в т.ч. дължими трудови възнаграждения и за предишен период.

Често срещано нарушение в строителния бранш продължава да е липсата на застраховка на работещите за риска „трудова злополука“ – в хода на административното производство се констатира липса на застрахователна полица или в представената полица липсват заварените да полагат труд на обекта лица. Голяма част от тези нарушения се отстраняват незабавно в хода на проверката.

За отстраняване на констатираните нарушения и вредните последици от тях контролните органи на ИА ГИТ са приложили 33 045 принудителни административни мерки. В 797 случая на констатирани нарушения, които пряко застрашават живота и здравето на работещите, е приложена мярка „спиране“ с цел предотвратяване на тежки трудови инциденти, пряко застрашаващи живота и здравето на работещите. Тази мярка е прилагана най-често за обекти, участъци и отделни работни места (639 пъти). При връчването на акта за спиране контролните органи на Инспекцията по труда поставят специални стикери или ленти, които работодателят няма право да премахва преди да отстрани нарушението. Положителна тенденция се наблюдава по отношение на реакцията на работодателя за предприемане на незабавни действия за обезопасяване, за продължаване на работата по предвидения график за изпълнение на СМР на обекта. Отстранени са общо 42 работещи поради липса на необходимата правоспособност (20 лица) или поради неспазване на правилата за безопасност и здраве при работа (22 лица).

В 3177 случая е потърсена административнонаказателна отговорност от работодателите и виновните длъжностни лица, като са връчени съответните актове за установяване на административни нарушения.

С цел дисциплиниране на участниците в строителния процес и за повишаване на ефекта от контролната дейност инспекторите по труда са извършили 893 последващи проверки, при които е констатирано неизпълнение на 135 бр. от дадените предписания. На работодателите са съставени актове за неизпълнение на дадените от контролния орган предписания в срок.

Независимо от засиления контрол, сектор „Строителство“ продължава да е един от най-рисковите по отношение на трудовия травматизъм. През 2025 г. контролните органи на ИА ГИТ са извършили 261 проверки във връзка с разследване на причините за възникнали инциденти на строителните обекти. Пренебрегването на правилата за безопасност и здраве при работа и неосигуреният системен контрол от страна на работодателите, гарантиращ спазването им, са сред основните причини за настъпването на трудови злополуки. Поради тези причини, както и заради наблюдавания голям обем от извършване на строително-монтажни работи и допуснатите трудови злополуки, в периода м. февруари – м. март и през м. май бяха извършиха интензивни проверки във всички активни обекти на контрол, на които се изпълняват строителни и монтажни работи с цел превенция на трудовия травматизъм. За осигуряването на безопасността по време на проверката проверяващите екипи използват предоставените им от ИА ГИТ лични предпазни средства за защита, с което се постигна и ефектът на „личния пример“ на контролните органи към ангажираните на строителните обекти лица.

Контролната дейност през 2025 г. в строителните обекти откроява следните тенденции и изводи:

- Голяма част от възложителите не познават и не осъзнават водещата си роля и отговорност за осигуряване на ЗБУТ на строежите, вменена им от чл. 5, ал. 2 от Закона за здравословни и безопасни условия на труд и разчитайки на сключените със строителя договори очакват те да изпълнят това задължение. В същото време липсата на предвидени средства за обезопасяване във финансовите параметри на тези договори, с цел намаляване на разходите, води до неизпълнение на необходимите мерки за обезопасяване на всички етапи от изпълнение на строежите.
- Засиленият контрол на строителните обекти сам по себе си носи значително повишаване на спазването на изискванията за здравословните и безопасни условия на труд и намаляването на случаите на наемане на лица без трудови договори, но в процеса на развитие на строежа, мерките за безопасност започват отново да не се спазват, както и да се наемат хора без трудови договори.
- Координирането и организацията за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд между отделните участници в целия процес на развитие на СМР не се поддържа на необходимото ниво за гарантиране запазването на живота и здравето на всички работещи на обекта в отделните етапи на неговото изпълнение.
- Като цяло се наблюдава тенденция работодателите да полагат усилия за предприемане на необходимите мерки за осигуряване на безопасност при извършване на СМР в хода на проверките. Ефективността на тази усилия обаче не е устойчива във времето поради занижения контрол от страна на техническите ръководители и координаторите по безопасност на строителния обект за осигуряване на безопасни условия на труд през целия период на изграждане на съответния строеж.

Работодателите от сектора посочват, че основните причини за допускане на нарушенията са свързани с компрометиране на срокове за изпълнение на договорената работа, финансови затруднения от неуредени договорености, negliжиране на ангажиментите по отношение здравословните и безопасни условия на труд от всички участници в строителния процес и не на последно място липсата на добре подготвен и квалифициран персонал.

Всеобхватният и цялостен контрол в сектора остава един от основните приоритети в дейността на Агенцията и през 2026 г. чрез планирана специална мярка в годишния план на ИА ГИТ.

Контрол в селското стопанство

Поради високия риск от незаконосъобразно наемане на работната сила, селското стопанство традиционно е сред акцентите на контролната дейност на ИА ГИТ. Фокусът на тези проверки е насочен както към законосъобразното наемане на работна сила, така и върху осигуряването на здраве и безопасност от земеделските стопани, тъй като за сектора са характерни временната и сезонната форма на заетост.

Влияние върху интензивността и обхвата на контролната дейност в селското стопанство оказва неблагоприятната метеорологична обстановка в началото на 2025 г., която доведе до загуба или компрометиране на реколтата, а оттам и до редуцирана необходимост от използване на краткотрайна сезонна заетост за прибирането ѝ.

През 2025 г. контролните органи на Инспекцията по труда са извършили 3792 бр. проверки в селското стопанство. По време на тези проверки са установени 12 862 бр. нарушения на разпоредбите на трудовото законодателство, като нарушенията в областта на здравословните и безопасни условия на труд са 8256 бр., като повече от половината от тях касаят организацията на дейността за осигуряването на

здравословни и безопасни условия на труд. На следващо място по брой нарушения са тези, касаещи безопасността на труда, в т.ч. безопасна работа с химикали. Нарушенията, свързани с осъществяването на трудовите правоотношения, са 4572 бр., като установените случаи на работа без трудов договор са 170 броя – значително по-малко от предходната година.

Заради спецификата на работата в растениевъдството, която налага наемане на много хора за кратко време, в Кодекса на труда е предоставена възможност за сключване на специален вид трудови договори, а именно за краткотрайна сезонна селскостопанска работа с продължителност от един ден (чл. 114а от Кодекса на труда). Т.нар. едnodневни договори могат да бъдат използвани за наемане на работници за обработка на насажденията и прибиране на реколтата от плодове, зеленчуци, розов цвят, лавандула и тютюн. За земеделските стопани едnodневните договори са начин да наемат законосъобразно работна ръка по облекчен ред. Те заявяват образци на този вид договори по всяко време през специално създадената от ИА ГИТ онлайн система за предоставяне на образците. Данните от системата показват, че през 2025 г. на 1491 земеделски стопани са предоставени 195 601 бр. образци на договори. Най-много образци са заявени за винени лозя, ягоди и маслодайна роза. В сравнение с 2024 г. се наблюдава спад в заявените образци на едnodневни трудови договори и на земеделските стопани, които са ги заявили. В същото време се отчита ръст на заявените едnodневни трудови договори за 4 часа, които в сравнение с 2024 г. са нараснали с 19%.

Резултатите от контрола показват, че голяма част от земеделските производители нямат добра подготовка и не разполагат с необходимия човешки ресурс за прилагане на изискванията на трудовото законодателство и в двете му направления – осъществяване на трудовите правоотношения и осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд. Изключение от тази констатация се наблюдава само по отношение на използваните опасни химически вещества (препарати за растителна защита), при които се отчита висока степен на изпълнение на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.

Сериозен проблем при осъществяване на контрола в този сектор създава ниският образователен ценз на ангажираните сезонни работници, които в болшинството от случаите са от малцинствените групи, а напоследък и от граждани на трети държави. С тези работници трудно се осъществява комуникация (в т.ч. и поради езикови бариери), същите отказват съдействие при събиране на писмени сведения и/или не представят пред контролните органи документ за самоличност с цел идентифицирането им като страна по трудовото правоотношение. Този проблем се споделя и от земеделските стопани, че много от работниците, предимно от малцинствата, отказват да подпишат едnodневен договор поради опасения от загуба на социални помощи. В изолирани случаи масово напускат обработваемия масив с цел осуетяване на проверките. Не са редки случаите, в които наетите лица не знаят кой е земеделският стопанин за когото работят в момента на проверката. Благодарение на добрата съвместна работа с органите на МВР по места инспекторите по труда успяват да идентифицират немалка част от „проблемните“ сезонни работници.

Обвързването на плащанията от Държавен фонд „Земеделие“ с предварителните условия в социалната сфера (изпълнение на задължения на работодателите по отношение трудовата заетост и здравословните и безопасните условия на труд) от 2025 г. допринася за подобряване на състоянието по спазване на изискванията на трудовото законодателство.

Инспекцията по труда се включи в мащабна информационна кампания на Министерството на земеделието и храните за повишаване осведомеността на земеделските стопани за изискванията, свързани със социалната условност във всички областни градове в страната. В рамките на кампанията бяха разяснени предвижданията

намаления на плащанията, когато се установят по надлежен ред нарушения на определени изисквания в областта на осъществяването на трудовите правоотношения и осигуряването на здравословни и безопасни условия на труд, както и ползите от прилагането на възможността за сключване на едnodневни договори по реда на чл. 114а от Кодекса на труда.

Контрол, свързан с трудовия травматизъм

Трудовите злополуки се декларират и регистрират в Националния осигурителен институт, а Инспекцията по труда участва задължително в разследване само на част от тях: довели до смърт на работници; такива, които могат да доведат до инвалидност и при причинени увреждания на повече от трима работещи. Въпреки че нямат задължение за разследване на всички трудови злополуки, контролните органи на ИА ГИТ извършват проверка за причините за възникнали инциденти по време на работа във всеки станал им известен случай дори да не е с летален край или възможност да доведе до инвалидност. През 2025 г. за всички случаи на наранявания, за които по преценка на дирекция „Национална система 112“ има съмнения, че са възникнали при изпълнение на трудова дейност е била уведомявана съответната Дирекция „Инспекция по труда“ за извършване на проверка и изясняване на причините и пропуските, довели до инцидента. По този начин се увеличава информираността за всеки инцидент на територията на съответната област, което намалява възможността работодателите да прикриват трудови инциденти с техни работници.

Преобладаваща част от причините за станалите инциденти, докладвани в ИА ГИТ са свързани с: падане от височина – 26%, притискане, премазване, смачкване – 23%, удар от падащ предмет – 9% и поражения от електрически ток – 4%.

За установяване на причините за станали злополуки с работещи лица, инспекторите по труда са извършили 901 бр. проверки в 887 предприятия със 157 034 наети лица. Констатираните нарушения са 4667 бр., 3505 бр. от които са в областта на здравословни и безопасни условия на труд. Съставени са 90 акта за спиране за нарушения, застрашаващи пряко живота и здравето на работещите (основно машини, съоръжения и работни места). За допуснатите сериозни нарушения на трудовото законодателство е потърсена административнонаказателна отговорност в 639 случая, 434 бр. от които са свързани с безопасността на труда и пропуски в създадената организация за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд.

При проверките е установено, че причините за инцидентите могат да се разгледат през три основни перспективи:

- отношение и поведение на работодателя и длъжностните лица – липса на надзор, недостатъчна организация на безопасността, непровеждане на обучение и неосигуряване на индивидуални проекти и инструкции за работните съоръжения;
- състояние и безопасност на оборудването – нестабилни стълби и платформи, неоразмерени скелета и работни площадки, неизправни или неправилно използвани машини;
- поведение и квалификация на персонала – неспазване на инструкции, недостатъчно внимание и неподходящо използване на лични предпазни средства.

За да предотвратят злополуки на работното място, работодателите следва да разработят и прилагат ефективна система за управление на безопасността на труда и опазване на здравето при работа, която включва оценка на риска, управление на риска и процедури за контрол. Оценката на риска е задължителна и помага да се идентифицират опасностите, свързани с работата, работния процес и работната среда, и да се вземе подходящо решение за ограничаване или премахване на този риск.

За да се запази безопасността на работната среда, работниците трябва да спазват всички указания за безопасност на труда и да сигнализират при възможни рискови ситуации; преминават редовни обучения и инструктажи от специалисти по безопасност на труда; използват лични предпазни средства, съгласно извършената оценка на риска; спазват предупредителните знаци за задължително използване на предпазни средства и безопасно движение. Работниците трябва да знаят, че какъвто и опит и умения да притежават, ако поемат по-високи от допустимите рискове, последици неминуемо ще има.

Контролната дейност показва, че работодатели, допуснали злополуки в предходни години като цяло предприемат мерки за корекция на политиката си по отношение на осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд, като създават по-добра организация и вземат мерки за повишаване степента на обезопасяване на работните места. Съществуват и изключения: ярък пример за това е извършването на последваща проверка на строителен обект, на който е извършена предходна такава във връзка с настъпил инцидент с работник, довел до летален за него край, с който работодателят не е сключил трудов договор в писмена форма, като отново са установени строителни работници без сключен трудов договор в писмена форма и необезопасяване на опасни зони на работни места на етажни плочи срещу риска от падане от височина.

Контрол в предприятията с експозиция на химични агенти, канцерогени и мутагени при работа

Чрез специална мярка в годишния план на Агенцията през 2025 г. контролната дейност бе ангажирана в това направление с цел установяване степента на прилагане на новите изисквания (*въведени с изменения и допълнения в Наредба №13 от 30.12.2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на химични агенти при работа и Наредба №10 от 26.09.2003 г. за защита на работещите от рискове, свързани с експозиция на канцерогени, мутагени или токсични за репродукцията вещества при работа*) при производството, съхранението и употребата на опасни химични агенти и канцерогени или мутагени и активизиране на дейността на работодателите и длъжностните лица по осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд на пряко работещите с тези вещества или имащите спорадичен контакт с тях.

През годината, в рамките на този контрол, бяха извършени 466 бр. целенасочени проверки в 412 предприятия за производството, употреба и/или съхранение на опасни химични агенти и канцерогени или мутагени, с 26 305 заети лица. По време на проверките бяха констатирани общо 2573 бр. нарушения на трудовото законодателство, в т.ч. 1997 бр. нарушения на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд. Констатираните нарушения, касаещи безопасността при работа са 742 бр., в т.ч. 248 бр. по използването и съхранението на опасни химични агенти. Установени са 265 работещи при неотговарящи хигиенни норми за експозиция на химични агенти. Констатираните нарушения при работа с канцерогени и мутагени са 27 бр.

Резултатите от контрола показват следните слабости и/или пропуски в системата за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при производството, употребата и съхранението на опасни химични агенти, канцерогени и мутагени:

- формална или непълна оценка на риска – не се обследват в необходимия обем и задълбоченост рисковете при работа с тези вещества (например: не се вземат предвид данните от информационните листи за безопасност на използваните химични агенти при оценяването на риска, не се извършват необходимите измервания за експозиция, липсва оценка на комбинираното действие на химичните агенти с едностранно действие и др.) – в тази област са констатирани 143 бр. нарушения;

- липса или непълнота в картотеката на информационните листове за безопасност, както и липса на информационни листове за безопасност за всички използвани опасни вещества (153 бр. нарушения);
- липса на необходимите знаци, предупредителни надписи и маркировки, свързани с осигуряване на безопасността и здравето на работещите и защита от вредното им въздействие (111 бр. нарушения)
- липса (67 бр. нарушения) или формализъм (52 бр. нарушения) при изготвяне на инструкции за безопасна работа с използваните опасни вещества;
- непредоставяне на работещите на информация (68 бр. нарушения) и обучение (23 бр. нарушения) за безопасност при работа с опасни химични агенти, канцерогени и мутагени;
- пропуски при извършването на задължителните периодични медицински прегледи на работещите с опасни химически вещества (26 бр. нарушения) и др.

За отстраняване на констатираните по време на проверките нарушения са приложени 2542 бр. принудителни административни мерки, в т.ч. са спрени две съоръжения, създаващи непосредствена опасност за живота и здравето на работещите. Съставени са и 50 бр. акта за установяване на административни нарушения.

Проверките в предприятията, в които работещите са изложени на експозиция от химични агенти и канцерогени или мутагени при работа през 2025 г. показват, че работодателите познават, но не прилагат напълно нормативните изисквания за здравословни и безопасни условия на труд, което донякъде се дължи на липсата на квалифицирани и добре обучени кадри в тази специфична област. Независимо от това следва да се отчете, че работодателите, със съдействието на службите по трудова медицина, полагат усилия за привеждане в съответствие с новите изменения в законодателството. Този извод до голяма степен е относим към работодателите от предприятията – ползватели на химични агенти и канцерогени или мутагени. В предприятията за производство, съхранение и търговия с опасни химични вещества, препарати за растителна защита, торове и др., системата за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд е по-добре структурирана благодарение и на по-добрата кадрова обезпеченост със специалисти в тази област.

Контрол по спазване на нормативните изисквания за наемане на хора с увреждания

Инспекцията по труда осъществява специализиран контрол за изпълнение на квотите за наемане на хора с увреждания по смисъла на Закона за хората с увреждания (ЗХУ). Една от целите на осъществения контрол от инспекторите по труда бе правата на хората с увреждания да бъдат защитени в най-голяма степен. В обхвата на 4549 бр. извършени проверки през 2025 г. са включени въпроси за изясняване на изпълнението на задълженията по ЗХУ от работодатели с 50 и повече наети лица. През годината поради неизпълнение на квотите 125 работодатели са заплатили компенсационни вноски на стойност 612 909 лв. за 1951 работни места.

Специализиран контрол, свързан с държавната служба

През 2025 г., във връзка с осъществяваната от ИА ГИТ специализирана контролна дейност по спазването на законодателството, свързано с изпълнението на държавната служба, и на правата и задълженията на страните по служебното правоотношение и по повод постъпили сигнали, съдържащи данни за нарушения са извършени 216 бр. проверки в редица държавни административни структури. Анализът на данните показва, че нормативните изисквания от държавните администрации се спазват. Преобладаваща част от констатираните нарушения са свързани с оценяването

на изпълнението на длъжността и по документи, свързани с изпълнението на държавната служба.

Контрол по спазване на нормативните изисквания за насърчаване на заетостта, трудовата мобилност и трудовата миграция

През 2025 г. Инспекцията по труда осъществи специализиран планиран контрол върху наемането на граждани на трети държави, командироването и изпращането на работници, регистрационните режими, дейността на посреднически фирми и предприятия, които осигуряват временна работа. По тази специална мярка № 5 от Годишния план на ИА ГИТ са извършени 1063 бр. проверки в 973 предприятия предимно от секторите „Хотелиерство и ресторантьорство“, „Сухопътен транспорт“, „Търговия“ и „Строителство“. По време на тези проверки са установени общо 5241 бр. нарушения.

1. Контрол на дейността на предприятия, които осигуряват временна работа (ПОВР) и на предприятия ползватели (ПП):

През 2025 г. са извършени над 67 бр. проверки на ПОВР и ПП.

Ежегодно Инспекцията по труда проверява ПОВР, за които Агенцията по заетостта подава информация за неизпълнени законови изисквания. Често срещани нарушения са липса на задължителна групова застраховка или банкова гаранция от 200 000 лв.; задължения към държавата/общините; липса на обмен на информация между ПОВР и ПП; липса на минимални условия на труд в договорите. Контролната дейност показва, че ПОВР, при които са установени нарушения при предишни проверки, се стремят да спазват законовите изисквания при извършване на своята дейност.

По време на контрола продължава да се наблюдава тенденция част от регистрираните в Агенцията по заетостта ПОВР да не осъществяват дейност с години и да не наемат персонал, като след разясняване на задълженията им от Инспекцията по труда те предприемат стъпки за връщане на удостоверенията за регистрация. Не са редки случаите, когато собственици и управители на дружествата са чуждестранни граждани. Тези лица са напуснали пределите на Р България, като са оставили след себе си фирми без персонал и без лице за контакт с контролните органи, но с валиден лиценз за извършване на дейност по осигуряване на временна заетост, пораждащ периодични задължения по Закона за насърчаване на заетостта.

2. Контрол при полагане на труд от чужденци в Република България:

Контролът за законосъобразното полагане на труд от чужденци в България е специализиран вид контрол от Инспекцията по труда по Закона за трудовата миграция и трудова мобилност (ЗТМТМ). През 2025 г. са извършени 492 бр. проверки, насочени към установяване спазването на законовите изисквания за полагане на труд от чужденци в България, което е с 16 бр. повече от проверките през предходната година. Най-често чужденци са заварени да полагат труд в ресторанти и хотели, на строителни обекти и в транспортния сектор. Констатираните нарушения са 966 бр., като от тях:

- 424 бр. са за несъхраняване в трудовото досие на валидни документи за пребиваване;
- 299 бр. са за неуведомяване на ИА ГИТ за датата на действително започване на работа на чужденеца;
- 109 бр. са за предоставяне на работна сила без съответното разрешение или регистрация;
- 62 бр. са за полагане на труд от чужденци, които са без право на достъп до пазара на труда в Р България;

- 17 бр. са за наемане на работа на незаконно пребиваващи чужденци.

Езиковата бариера при комуникацията с чуждестранните работници от трети страни затруднява събирането на устни сведения и установяването на фактическата обстановка при полагането на труд. Чужденците често проявяват недоверие и несигурност, възприемайки проверката като заплаха, а не като механизъм за защита на правата им. Това налага инспекторите да разчитат в значителна степен на личностни умения – активното слушане, логическото мислене и умението за работа в чувствителни ситуации.

Различията в ценностната система, поведенческите модели и трудовата култура водят до затруднения при контролът по спазване на трудовото законодателство в секторите с нискоквалифициран труд – хотелиерство, ресторантьорство и строителство. Често чужденците нямат базови познания за трудовите си права и задължения, не познават работодателя си или не спазват установените правила. Наблюдават се случаи на напускане без уведомление, което създава правни и организационни затруднения за работодателите и води до последващи сигнали за нарушения.

3. Контрол при осъществяване на посредническа дейност по наемане на работа:

През 2025 г. са извършени 18 проверки на фирми, осъществяващи посредническа дейност по наемане на работа. Общият брой констатирани нарушения са 68. Най-голям брой са нарушенията на изискванията посредникът да предоставя на търсещото работа лице преди заминаването му от Република България подписан индивидуален договор за наемане на работа от работодателя и определена информация, както и нарушенията за извършване на посредническа дейност без сключен посреднически договор между посредника и търсещото работа лице. Установено е едно предприятие, което извършва посредническа дейност без регистрация в Агенцията по заетостта.

4. Контрол при командироване и изпращане на работници и служители в рамките на предоставяне на услуги:

През 2025 г. са извършени 97 бр. проверки на предприятия, които командироваат или изпращат работници и служители в рамките на предоставяне на услуги, вкл. 49 проверки въз основа на запитвания чрез Информационната система на вътрешния пазар (IMI). Установени са 351 нарушения, като най-голям брой от тях са свързани с неизплащане на трудови възнаграждения в размера, установен в приемащата държава и командироване без допълнително писмено споразумение между страните за изменение на трудовото правоотношение. Запазват се характерните икономически дейности, в които е констатирано полагане на труд от български работници, а именно селско стопанство, строителство и транспорт.

През 2025 г. продължава тенденцията за намаляване на броя на командированите български граждани, в рамките на предоставяне на услуги в държави-членки на Европейския съюз (по реда на чл. 121а от Кодекса на труда). Причините за това са европейската регулация в защита трудовите права на мобилните работници и срещу социалния дъмпинг и засиленият трансграничен контрол, които показват, че има действащи механизми за контрол.

Контролът върху дружества, които не осъществяват дейност на територията на Република България, е значително затруднен поради липсата на достъп до информация от държавата, в която реално функционират. Това поставя тези фирми извън ефективния обхват на националните контролни органи. Допълнително усложнение произтича от практиката в Търговския регистър да се вписват адреси за седалище и управление, които не позволяват реален контакт – необитаеми сгради, адреси на адвокатски кантори или счетоводни офиси, както и адреси, на които живушките лица не

познават вписаните представители. Това възпрепятства възможността за връчване на документи и осъществяване на проверки. При дружества, регистрирани от чуждестранни граждани, често се наблюдава упълномощаване на счетоводители единствено за оперативни действия, без предоставяне на представителни права пред Инспекцията по труда. Това води до липса на лице, което може да бъде ангажирано в контролните процедури.

Дейност за гарантиране на трудовите права на граждани с предоставена временна закрила в България

През 2025 г. Инспекцията по труда продължи да осъществява контрол по наемането и упражняването на трудовата заетост на украински граждани с временна закрила в България. Извършиха се проверки по всички постъпили сигнали за нарушения на трудовите им права, както и проверки за условията на труд на работните места, на които са наети лица, ненавършили 18 години. Служителите на Агенцията предоставиха консултации и отговаряха на запитвания на граждани с временна закрила с цел повишаване информираността им за трудовите им права в България. Подадените уведомления до Инспекцията по труда по чл. 10 от ЗТМТМ за реално започване на работа на украински граждани са 10 056 бр. за 14 505 лица. Предвид активното наемане на украински граждани, при всяка проверка, при която се установи, че такива работят, задължително се проверява при какви условия става това.

Инспекцията по труда участва в ежеседмичните редовни заседания на работна група „Настаняване на украински граждани с временна закрила“ към Националния оперативен щаб, която организира разпределението на разселени лица от Украйна в конкретни места за настаняване с право на хуманитарна подкрепа. Решенията се вземат въз основа на списъци от транзитните центрове, оценка за принадлежност към рискова група, здравни документи, доказателства за родствени връзки и други удостоверителни документи.

Административнонаказателна отговорност

Административнонаказателна отговорност за нарушения на трудовото законодателство, на законодателството, свързано с изпълнението на държавната служба, на законодателството по изпълнение на задълженията за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд и тези, свързани с трудовата мобилност и миграция е механизъм за принудително въздействие за извършено административно нарушение от административно отговорни лица.

През 2025 г. административнонаказателна отговорност е потърсена от лица, които допускат нарушения при осъществяването на трудовите правоотношения, не изпълняват в срок приложените им принудителни административни мерки дадените им предписания, не оказват съдействие на инспекторите по труда и др.

Най-много актове за установяване на административно нарушение (АУАН) са съставени на предприятия от икономическа дейност „Строителство на сгради“, „Ресторантьорство“, „Търговия на дребно“, „Специализирани строителни дейност“ и др.

През 2025 г. са съставени 195 бр. акта за създадени пречки на инспекторите по труда да осъществят контролните си правомощия. В 1319 случая са съставени актове за неизпълнени дадени задължителни предписания от контролните органи.

През 2025 г. инспекторите по труда съставиха 3402 АУАН за установени работещи без трудов договор.

През годината са връчени 9401 бр. наказателни постановления, като влезлите в сила наказателни постановления и одобрени споразумения са 10 598 броя. Сумата на санкциите от влезлите в сила наказателни постановления и одобрени споразумения е в размер на 15 324 646 лв.

III. АНАЛИЗ НА АДМИНИСТРАТИВНОТО ОБСЛУЖВАНЕ ПРЕЗ 2025 г.

Решени искания и сигнали от граждани, ведомства и синдикални организации

Във връзка с упражняваните от ИА ГИТ контролни правомощия, през 2025 г. са разгледани общо 10 189 бр. искания и сигнали, подадени от граждани, учреждения, предприятия и синдикални организации.

Консултиране на граждани и работодатели

На националната телефонна линия са проведени над 14 100 консултации и са приети 303 сигнала за нарушаване на трудовото законодателство. Най-често консултации по „горещ телефон“ работодателите търсят по въпроси за прилагане на изискванията на нормативните актове и спазване на задълженията им при организация на работата в предприятията. Основните теми са свързани с работното време и почивките, ползването на отпуските, давностните срокове и начисляването на обезщетения, сключване и прекратяване на трудови договори и закрила при уволнение, изпълнение на задължения по подаване на информация до Инспекцията по труда. Работниците се интересуват предимно по въпроси относно трудовите им възнаграждения и обезщетения и сроковете за изплащането им, работното време, почивките и отпуските, закрила при уволнение, полагане и заплащане на извънреден труд, сключване на трудови договори и документи преди постъпване на работа, прекратяване на трудови договори и др.

Административни услуги

През 2025 г. ИА ГИТ е предоставила на физически и юридически лица 69 839 бр. административни услуги и разрешения или откази от даване на разрешения по разрешителни режими. Спрямо 2024 г. увеличението е с близо 11 000 бр. Почти 53 000 бр. от услугите са предоставени по електронен път.

Предоставените услуги са:

- Издаване на удостоверение за наличие или липса на установени с влезли в сила наказателни постановления или съдебни решения нарушения на трудовото законодателство (№2553 в Административния регистър). През 2025 г. са издадени 42 963 бр. удостоверения.
- Издаване на разрешение за приемане на работа на непълнолетни лица (№2377 в Административния регистър). През 2025 г. са издадени 19 470 бр. разрешения и 425 бр. откази от даване на разрешения.
- издадени 1052 разпореждания и откази от издаване на разпореждания за служебно прекратяване на трудови договори;
- издадени 633 разрешения и откази от издаване на разрешения за съкращаване на работници, които се ползват със закрила по чл. 333 от Кодекса на труда;
- издадени 372 разрешения и откази от издаване на разрешения за извършване на специални взривни работи;
- издадени 234 разрешения и откази от издаване на разрешения за извършване на технологични взривни работи;
- издадени са нови и са презаверени съществуващи 2807 свидетелства за правоспособност за работа с взривни материали;
- вписани в специален регистър над 1000 колективни трудови договори (на ниво предприятие – 1016 бр. и браншови – 20 бр.);

- издадени 759 нови трудови книжки;
- издадени 68 решения по Закона за достъп до обществена информация.

Център за административно обслужване и измерване на удовлетвореността на потребителите

През 2025 г. на интернет страницата в актуално състояние се поддържа информацията за:

- административните услуги/режими, които Агенцията предоставя на гражданите и работодателите;
- бланки за заявяване на административни услуги/режими;
- каналите за достъп до административно обслужване и информацията за центъра за административно обслужване на централно управление и дирекциите „Инспекция по труда“.

Във връзка с осъществяване на контролната дейност, през миналата година са публикувани 257 съобщения за издадени протоколи от проверки и за съставени актове за установяване на административни нарушения.

IV. МЕЖДУНАРОДНИ ДЕЙНОСТИ

Международното сътрудничество, обмяната на опит и информация с инспекциите по труда от Европейския съюз и региона, както и с други организации и институции, представляват важен ресурс за повишаване ефективността на контрола на труда и съдействат за институционалното утвърждаване на ИА ГИТ. И през 2025 г. Агенцията осъществи резултатно взаимодействие и обмяна на опит с Инспекциите по труда от ЕС и региона.

Участие на представители на ИА ГИТ в дейността на Комитета на старшите инспектори по труда (SLIC) и работните групи, сформирани към него

През 2025 г. представител на ИА ГИТ взе участие в проведените под председателството на Полша 87-а Пленарна среща и Тематичен ден на Комитета на старшите инспектори по труда (SLIC), чиято тема бе „Добри практики в инспекционните и неинспекционните действия на инспекциите по труда (2014-2023 г.) – актуализиран Кодекс на добри практики на SLIC, с акцент върху инспекционните дейности и кампании“. Представен е доклад за резултатите от кампанията на SLIC, насочена към предотвратяване на инциденти по време на работа в секторите „Земеделие“, „Строителство“ и „Транспорт“. Включените в доклада сравнителни таблици показват високите резултати, постигнати от ИА ГИТ в рамките на тази кампания.

Представител на ИА ГИТ участва и в 88-а Пленарна среща и Тематичен ден на SLIC с тема „Засилване на познанията за ефектите от инициативи, различни от инспекции, като се вземе предвид актуализирания кодекс за добри практики на SLIC в дейността на инспекциите по труда, несвързана с инспекции“, организирани под Датското председателство.

Представители на Инспекцията по труда взеха участие в редовните срещи и работата на сформираните към SLIC работни групи „Общи аспекти на правоприлагането“ и „Проект KSS“.

ИА ГИТ продължи активното си участие в обмяна на информация с националните инспекции по труда на останалите държави-членки чрез Сайта за бърз обмен на знания (KSS - Knowledge Sharing Site) на SLIC. Изготвени и публикувани са 35 отговори по всички отправени въпроси до ИА ГИТ чрез този механизъм. Номинираните координатор

и заместник-координатор в тази дейност участваха в обучение и семинар за текущите дейности в KSS.

През м. юни 2025 г. ИА ГИТ беше домакин на международен екип (от представители на: Финландия, Швеция, Белгия, Латвия, Германия, Хърватия и Унгария), излъчен от SLIC, който извърши оценяване на системата за инспектиране на труда в България. Програмата за оценка на националните системи за инспекция по труда включваше партньорска проверка и взаимно обучение. Екипът посети обекти на контрол на територията на гр. София, Софийска област, област Пловдив и област Бургас.

Основната цел на оценяването беше да се извърши преглед на способността на националната система за инспекция на труда да прилага директивите на Европейския съюз в областта на здравословните и безопасни условия на труд. В рамките на процеса беше оценена адекватността на въведените механизми за контрол чрез попълване на въпросник, последвано от посещения на място. По време на тези посещения оценителският екип се запозна с практическата работа на българските инспектори по труда, проведе срещи с представители на Министерството на труда и социалната политика и със социалните партньори, на които бе направена цялостна оценка на националния механизъм за инспектиране на труда, взаимодействието между институциите и разпределението на отговорностите на национално ниво.

Мярката за спиране на работни места и създадената организация на действие на инспекторите по труда при настъпила трудова злополука впечатлиха оценителския екип, който отличи работата на инспекторите по труда с висок професионализъм, компетентно отношение и увереност. Партньорската проверка допринесе за обмен на информация, добри практики и опит между държавите членки, като по този начин се насърчи взаимодействието между инспекциите по труда в държавите-членки на ЕС.

Екипът за оценка отчете правилното транспониране на законодателството на ЕС в областта на ЗБУТ. Констатирано беше, че дейностите на ИА ГИТ са добре координирани с Министерството на труда и социалната политика и са в съответствие с държавните политики и стратегии. Инспекцията по труда получи положително признание за активно сътрудничество със социалните партньори.

Сътрудничество с Европейския орган по труда (ЕОТ)

ИА ГИТ активно участва в инициативи, подкрепени от ЕОТ, и е търсен и надежден партньор при провеждане на трансгранични контролни и информационни събития с другите държави членки. Като пример за активното присъствие на представители от Главната инспекция по труда могат да бъдат открити участията в поредица от онлайн и присъствени семинари, посветени на сезонните работници, граждани на трети страни, командировани работници ("Posting 360", "IMI PROVE", семинар за взаимно обучение и обмен на информация при сезонна работа, семинар за сложни случаи и предизвикателства пред правоприлагането във връзка с правилата на ЕС за трудова мобилност и социална сигурност) и много други. Представители на ИА ГИТ участваха в работните групи на ЕОТ „Инспектиране“ и „Информирание“, както и в Платформата за борба с недеklarирания труд. Номиниран служител на ИА ГИТ е член на Управителния съвет на ЕОТ, той взе участие в три заседания през 2025 г.

Посредством постоянното присъствие на представители на Инспекцията по труда в широкия спектър от тематични активности, организирани с подкрепата на Европейския орган по труда, е изградена ефективна мрежа от контакти на експертно равнище между участници от организации и компетентни служби в различните държави членки, което от своя страна води до улесняване на обмена на информация и засилване на ефективността от контролната дейност при съвместни и съгласувани проверки.

През м. юни 2025 г. Дирекция „Инспекция по труда“ София проведе съвместна инициатива с инспектори от Кипър и Гърция в контекста на установеното тристранно сътрудничество в областта на контрола по спазване на трудовото законодателство. По време на визитата чуждестранните инспектори бяха запознати с функциите и правомощията на ИА ГИТ, след което участваха като наблюдатели в проверки на строителни обекти в гр. София. Партньорите от Гърция и Кипър дадоха много висока оценка за професионализма на българските инспектори и подчертаха значението на подобни инициативи за уеднаквяване на практиките и преодоляване на общите предизвикателства в контрола на трудовото законодателство.

През м. октомври 2025 г. румънски и полски инспектори по труда се включиха в проверки на Дирекция „Инспекция по труда“ Пловдив с основен акцент трудовата заетост на граждани от трети държави. Извършени бяха проверки в пет предприятия в гр. Пловдив, в които полагат труд работници – граждани на трети държави. По време на заключителната среща гостуващите инспектори по труда обсъдиха впечатленията от съвместните проверки и споделиха добри практики от своите държави.

През 2025 г. в рамките на „Седмицата на действието по ЕМРАСТ“ на ЕОТ, през м. септември на територията на Гърция бяха проведени съвместни инспекции в предприятия от сектори „Земеделие“ и „Строителство“. Основната цел бе да се проучи потенциалната трудова експлоатация и да се подобри координацията между компетентните органи на държавите членки при контрола по спазване на трудовото законодателство.

През м. ноември представители на ИА ГИТ, съвместно с инспектори по труда от Нидерландската инспекция по труда извършиха съвместни и координирани проверки на територията на Нидерландия и България (гр. Търговище), които имаха за цел разследване на конкретен трансграничен случай в транспортния сектор.

И през 2025 г. ИА ГИТ изпълни ангажимента си към ЕОТ и Европейската комисия по ежегодното отчитане на данните от националните инструменти за деклариране на приетите командировани работници, данните за което се събират и анализират от националните инструменти за деклариране.

Сътрудничество за противодействие на трудовата експлоатация

В качеството си на член на Постоянната работна група към Националната комисия за борба с трафика на хора, ИА ГИТ е част от междуведомствена експертна група за приемане на действия при установени случаи на трафик на хора. В експертната група участват различни институции, които работят в тясно сътрудничество и координация по всеки конкретен случай. Моделът на работа се базира на вече разработения Национален механизъм за насочване и подпомагане на жертви на трафик.

В международен аспект през м. септември 2025 г. представители на ИА ГИТ се включиха в проведената в гр. Варшава (Полша), среща на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа „Укрепване на капацитета на инспекторите по труда за идентифициране и насочване на жертви на трафик на хора, произтичащо от хуманитарната криза“. Форумът предостави възможност за разширяване знанията на инспекторите по труда, включително и в кризисен контекст, както и със законодателните подходи за справяне с трафика на хора и защита на жертвите му.

ИА ГИТ продължава активното си участие в ежегодните аналитични срещи на Европейската мултидисциплинарна платформа за борба с престъпните заплахи относно трудовата експлоатация, които се провеждат съвместно с ЕВРОПОЛ, с цел улеснението на обмена на практики и насърчаването на партньорства между правоприлагащите организации и инспекциите по труда.

Обмен на информация с други държави – членки на Европейския съюз, чрез Информационната система на вътрешния пазар (IMI) относно условията за наемане на работа и командироване в рамките на предоставяне на услуги в държави – членки

В изпълнение на ангажиментите по европейски нормативни актове ИА ГИТ осъществява административно сътрудничество чрез Информационната система на вътрешния пазар (IMI) с компетентните органи на останалите държави – членки на ЕС, отговарящи за контрола относно условията на труд в останалите държави в областта на командироването.

През 2025 г. чрез системата е осъществен обмен по повод 127 бр. запитвания. От тях 59 бр. са искания за предоставяне на информация от ИА ГИТ към различни държави членки. Най-голям брой от тях се отнасят до командироване на определени работници (48 бр.), 10 бр. представляват спешни искания за установяване на факти и едно съобщение за уведомяване за нередности.

Съществена дейност, която ИА ГИТ изпълнява, е ангажиментът за връчване на документи, изпратени от контролните органи на друга държава (18 бр.), уведомяване за акт, с който се налага финансова административна санкция или глоба (35 бр.) и трансгранично изпълнение на наложени финансови административни санкции и глоби, включително такси и начисления (15 бр.).

През 2025 г. ИА ГИТ е изпратила няколко IMI заявки до чужди контролни органи, касаещи командироване на работници или съобщаване за нередности.

ИА ГИТ, в изпълнение на Регламент (ЕС)2021/2179, от началото на 2022 г. е включена в публичния интерфейс, свързан с IMI за командироването на водачи в сектора на автомобилния транспорт в модул „Декларация за командироване в автомобилния транспорт“. В изпълнение на горепосочения ангажимент през годината към ИА ГИТ, в качеството ѝ на компетентен орган по установяване, са отправени 22 бр. искания за помощ от национални органи на приемащи държави – членки на ЕС, като повечето от тях съдържат искане за документи във връзка с възнаграждение, трудови договори, отчети за отработени часове на водачи и документи, удостоверяващи плащане за периода на командироване. По постъпилите искания са извършени проверки по спазване на трудовото законодателство, а исканите документи са предоставени в законоустановените по Директива (ЕС) 2020/1057 срокове.

Участие на Инспекцията по труда в международни събития и кампании

Представител на Инспекцията по труда взе участие в международен форум в гр. Берлин (ФР Германия), посветен на справедливата трудова мобилност, предизвикателствата и перспективи в областта на трудовите инспекции и гражданите на трети страни на пазара на труда.

ИА ГИТ участва и в друга международна конференция в гр. Берлин, в която се включиха представители от Центъра за предоставяне на услуги и консултиране по въпроси за трудовата експлоатация, принудителния труд и трафика на хора в Германия, от Европейския орган по труда, правоприлагащи органи заедно с експерти, предимно от синдикални организации, от България, Румъния, Кения, Хърватия, Гана и Тунис. Участниците представиха и обсъдиха фундаментални проблеми и предизвикателства в областта на справедливото наемане на персонал, подходи и примери за международно сътрудничество. ИА ГИТ и Центъра за консултации „Миграция и достоен труд“ във ФР Германия представиха успешното трансгранично сътрудничество между Българската инспекция по труда и мрежата от консултативни центрове по трудово право Arbeit und Leben Berlin-Brandenburg (AuL).

През 2025 г. ИА ГИТ подписа Анекс за разширяване на сътрудничеството с мрежата на всички консултантски центрове в Германия, обединени в Arbeit und Leben

Counseling Network Decent Work (Мрежа от консултантски центрове „Миграция и достоен труд“). Целта е да бъде осигурена по-добра защита и гаранции за достоен труд на българските работници в Германия. С разширяването на сътрудничеството консултантските центрове предоставят на ИА ГИТ контакти в много германски региони, където работят българи.

И през 2025 г. ИА ГИТ продължи да изпълнява ангажиментите си по Директива 2009/52/ЕО за предвиждане на минимални стандарти за санкциите и мерките срещу работодатели на незаконно пребиваващи граждани на трета държава, като номинираните контактни точки предоставиха информация по редовното годишно докладване на Директивата пред Европейската комисия, както и участваха в редовните онлайн срещи на експертните групи.

Изпълнение на проектите в ИА ГИТ

През 2025 г. продължи и изпълнението на стартирания през 2024 г. проект BG05SFPR002-1.016 „Повишаване капацитета на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“ за реализиране на контролната дейност на пазара на труда“ (<https://gli.government.bg/bg/taxonomy/term/558>). Проектът се финансира по Програма „Развитие на човешките ресурси“ 2021 – 2027, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд плюс.

Сред основните цели на Проекта е подобряването на ефективността на контрола. Една от дейностите по проекта е свързана с назначаването на „помощник-инспектори“, които ще подпомагат дейността на контролните органи на ИА ГИТ при връчване на наказателни постановления и изпращане на влезли в сила актове чрез Информационната система на вътрешния пазар, както и при изпълнението на други спомагателни процеси. Това позволява да се освободи инспекторски ресурс за разширяване на контролната дейност на Инспекцията по труда.

V. ПОВИШАВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ НА АГЕНЦИЯТА И ПРОФЕСИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ НА ИНСПЕКТОРИТЕ ПО ТРУДА.

Развитие на професионалния капацитет на Агенцията

След промени в Устройствения правилник на ИА ГИТ, считано от 10.10.2025 г., числеността на персонала е 650 щатни бройки. Към 31.12.2025 г. заетите щатни бройки са 527, като от тях 518 бр. служители са назначени по служебно правоотношение, а девет служители са назначени по трудово правоотношение. Към 31.12.2025 г. в ИА ГИТ има трима служители на длъжност „технически сътрудник“, назначени на основание ПМС №66/1996 г., които са извън основната щатна численост на Агенцията.

С цел попълване на вакантните бройки са обявени 52 бр. конкурсни процедури за заемането на 84 бр. позиции. Обявени са и седем броя процедури по мобилност в държавната администрация, на основание чл. 81а от ЗДСл за заемането на 11 бр. вакантни места. За участие в конкурсните процедури документи са подали 441 бр. кандидати. От общият брой обявени конкурсни процедури пет броя са приключили без класиране, а шест бр. са приключили без назначение на класираното на първо място лице, поради отказа му за заемане на длъжността.

В отчетния период са назначени служители на 42 бр. позиции – 27 бр. са назначени на длъжност „инспектор“, шест броя на длъжност „старши инспектор“ и седем броя на длъжност „главен инспектор“. От всички новоназначени служители през 2025 г. 35 бр. постъпват на държавна служба за първи път.

През 2025 г. са прекратени правоотношенията на 52 бр. служители, от тях 33 бр. на длъжност „инспектор“, три броя на длъжност „старши инспектор“ и 12 бр. на длъжност „главен инспектор“. На основание чл. 103, ал.1, т.1 от ЗДСл (по взаимно

съгласие на страните) са прекратени правоотношенията на 31 бр. служители и седем бр. са прекратени на основание чл. 105, ал. 1 от ЗДСл (едностранно от държавния служител). През годината е прекратено правоотношението на един служител, заемащ длъжността „главен инспектор“ в Д ИТ гр. Бургас, на основание чл. 107, ал. 1, т. 3 от ЗДСл (дисциплинарно уволнение). С влязло в сила Решение №10573 от 29.10.2025 г. на Върховен административен съд на Р България - Второ отделение е възстановено едно лице на длъжност „старши инспектор“ в Д ИТ гр. Добрич.

С цел стимулиране на служителите, показали висок професионализъм и старание при изпълнение на поставените задачи, са повишавани в длъжност чрез конкурентни подбори 54 бр. служители.

Обучение на служителите в Агенцията

На задължителното обучение „Въведение в държавна служба“, организирано от Института по публична администрация /ИПА/, са преминали 30 бр. служители, а 226 бр. са се включили в електронните модули за самообучение от Каталога на ИПА за 2025 г. Обучение на тема „Стратегии и политики за противодействие на рисковете в държавната администрация“ са преминали 32 бр. служители, а обучение на тема „Кодекс за поведение на служителите – функции и основни акценти“ са преминали 37 бр. служители на Агенцията.

През 2025 г. 38 бр. новоназначени служители са преминали дистанционно самообучение на тема „Превенция на корупцията в държавната администрация“, чрез „Платформата за електронно обучение и проверка на знанията“ на ИА ГИТ.

Законосъобразност и целесъобразност на контрола

Отдел „Контрол на инспекционната дейност“ към дирекция „Правно осигуряване на инспекционната дейност осъществява контрол по законосъобразност и целесъобразност на прилаганите от контролните органи принудителни административни мерки и спазване на вътрешните указания, процедури и правила. При констатиране на пропуски се изготвя доклад за направените констатации и изводи (през 2025 г. са изготвени 19 броя доклади), а след запознаването им, съответната Д ИТ е докладвала за предприетите действия и конкретни мерки за преустановяване на подобни практики в инспекционната дейност. По конкретни поводи са извършени одитни проверки на Д ИТ Плевен и Д ИТ Бургас по изпълнение на вътрешни правила, процедури и указания.

През 2025 г. са разгледани общо 198 бр. обжалвани принудителни административни мерки по административен ред, като 21 бр. от тях са отменени, а 177 бр. са потвърдени от по-горестоящия административен орган. Осъщественият мониторинг по съдебните решения във връзка с повдигнатите съдебни спорове за обжалване на ПАМ и НП показват, че при повече от половината от делата съдът окончателно потвърждава приложените от инспекторите по труда ПАМ и издадените НП, което обстоятелство дава увереност в правилното прилагане на закона.

С цел повишаване на административния капацитет на ИА ГИТ с обобщените анализи са запознати всички служители от специализираната администрация на Агенцията и същите са общодостъпни за тях за служебно ползване.

VII. МЕДИЙНА ПОЛИТИКА

Медийната политика на ИА ГИТ е насочена към своевременното информироване и консултиране на гражданите за основни права и задължения, свързани с прилагането на трудовото законодателство.

Периодично на Интернет страницата на Агенцията се публикуват прессъобщения по актуални въпроси. При заявка от медии се осигурява информация и/или участие на

експерти на национално и регионално ниво. Директорите на Д ИТ или техни представители участват в съвместни месечни пресконференции на регионалните структури на Министерство на труда и социалната политика (МТСП), когато такива се организират. На пресконференциите се представя информация за текущи и актуални теми от инспекционната дейност на регионално ниво, отчети за дейността, приоритети и др.

През 2025 г. на интернет страницата на ИА ГИТ в рубриката „Пресцентър“ са публикувани 79 бр. прессъобщения по актуални теми. Традиционно се разпространява информация, свързана с резултати от дейността на Агенцията; акценти от плана за дейността през годината; декларирането на труда и заплащането му; правата и задълженията при сезонна заетост и мобилността на работната сила. Прессъобщения са разпространени по повод 28 април – Световният ден за безопасност на труда; 12 юни – Световният ден срещу детския труд; 3 ноември – Празник на Инспекцията по труда; по текущо възникнали въпроси.

През годината са постъпили 68 бр. запитвания от национални и регионални медии, касаещи дейността на Инспекцията по труда и/или за осигуряване на представители за участие, както и подготвените информации за регионални пресконференции. Идентифицирани са 5430 бр. публикации и излъчвания в националните и регионалните медии, свързани с Инспекцията по труда. Най-комуникираните теми в медиите са обвързани с разпространените прессъобщения и съответно касаят резултатите и ефектите от контролната дейност и инспекционните кампании; правата и задълженията на работещите и работодателите; рисковете при търсенето на работа в чужбина; работата при високи температури; законосъобразното наемане на работна сила в селското стопанство; реакцията на контролните органи на Инспекцията по труда при трудови злополуки и др.

През 2025 г. представители на ИА ГИТ се включиха в информационна кампания за повишаване осведомеността на земеделските стопани за изискванията, свързани със социалната условност. Организатор на информационните събития бе Министерството на земеделието и храните (МЗХ), а срещите се проведоха във всички областни градове в страната (<https://www.gli.government.bg/bg/taxonomy/term/423/node/13468>).

Представители на Главната инспекция по труда се включиха в информационната кампания за въвеждане на единната европейска валута, организирана от Министерството на финансите. Събития се проведоха във всички областни градове в страната. Наред с тях Инспекцията по труда организира самостоятелни информационни събития по същата тема в Благоевград, Велико Търново, Пловдив, Стара Загора и Хасково.

През годината инспекторите по труда участваха в кариерни форуми и информационни събития за повишаване информираността сред младежите за техните трудови права и задължения, както и за правилата за безопасна работа. През месец октомври 2025 г. в рамките на пет дни служители на ИА ГИТ посетиха 39 средни училища, 11 университета и четири кариерни форума за младежи (<https://www.gli.government.bg/bg/taxonomy/term/423/node/13796>). За ръководството и служителите на ИА ГИТ повишаването на осведомеността на младежите за правилата за безопасна работа и за ползите от декларирането на труда са дългосрочни приоритети. Доказателство за това са проведените през годините и други такива информационни кампании. Директорите на учебните заведения приветстваха кампанията и споделиха желание да се включват и в бъдещи подобни инициативи.

През 2025 г., към сключените Споразумения за сътрудничество с университети в град София и с Шуменския университет „Епископ Константин Преславски“, бе добавено още едно – с Академията по национална и информационна сигурност, град Пловдив.

На 03 ноември 2025 г. Главната инспекция по труда отбеляза 118 години от своето създаване и по този повод бе организирана конференция на тема „118 години Главна инспекция по труда. Минало, настояще и бъдеще“. На конференцията присъстваха представители на Министерството на труда и социалната политика, на социалните партньори и директорите на териториалните дирекции на институцията. Представители на синдикалните и работодателски организации приветстваха инспекторите по труда за празника и благодариха за доброто и ползотворно сътрудничество, което е изградено през годините (<https://www.gli.government.bg/bg/taxonomy/term/423/node/13787>).

В националния конкурс „Икономика на светло“, организиран от Асоциацията на индустриалния капитал в България (АИКБ) ИА ГИТ беше отличена в категорията „За личност или организация, допринесли за ограничаване и превенция на неформалната икономика посредством активна позиция“ през 2025 г. Инспекцията получи признание за последователната и активна роля в ограничаването на недеklarираната заетост и защитата на трудовите права, както и за проведените информационни кампании със специален фокус върху младите хора - техните трудови права и задължения и ефективния контрол върху пазара на труда. Признанието е и оценка за ролята на инспекторите по труда в подкрепа на коректния бизнес чрез упражнен ефективен контрол върху некоректните работодатели и ограничаване на нелоялната конкуренция (<https://www.gli.government.bg/bg/taxonomy/term/423/node/13930>).